Vol 37
Nru 194
Ottubru - Diċembru 2016

L-ART Imqaddsa

RIVISTA BIBLIKA

L-Art Imqaddsa

Rivista Biblika
li toħroġ kull tliet xhur
mill-Kummissarjat tal-Art
Imqaddsa tal-Provinċja
Franġiskana Maltija

EDITUR:
P. Twanny Chircop OFM
Kummissarju
tal-Art Imqaddsa

BORD EDITORJAL:
P. Marcello Ghirlando OFM
P. Noel Muscat OFM
Mr. Louis Casha

DISTRIBUZZJONI:
Fra. Lorrie Zerafa OFM

ABBONAMENT:
€10 fis-sena
€15 jew aktar Sostenitur

Kummissarjat
tal-Art Imqaddsa
8, Triq Santa Luċija,
Valletta, VLT 1213
Malta.
Tel: 2124 2254

DISINN U STAMPAR:
Best Print Co. Ltd

Il-Materjal kollu li jidher
f'din ir-Rivista
huwa Copyright ©
tal-Kummissarjat tal-Art
Imqaddsa u l-Edizzjoni
TAU, 2016

comalt@ofm.org.mt
www.ofm.org.mt

Qoxra Quddiem:
Knisja ta' San Salvatur minn fuq bejt fil-kwartier Lhudi

Werrej

6

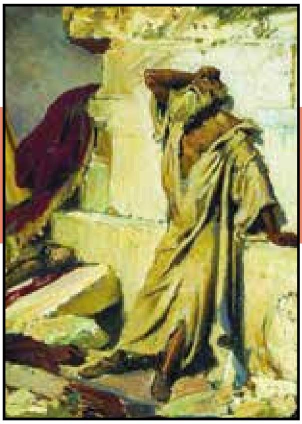

17

21

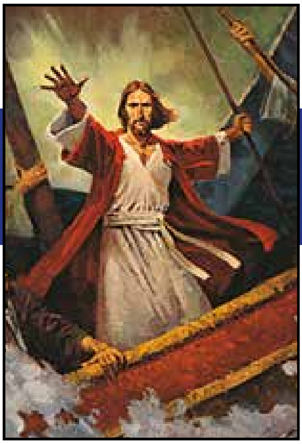

26

6 Franġiskani tal-kustodja fis-Sirja

17 Il-faqar u l-foqra tal-Mulej fil-Bibbja

21 L-umanità u d-divinità ta' Kristu fil-ġrajja tal-Epifanija

26 "Għidilhom kulma għamel miegħek il-Mulej, u kif ħenn għalik" (MK 5:19)

31 Ġesù jfejjaq raġel mifluġ (MK 2:1-12)

43 Il-qabar ta' Kristu mikxuf

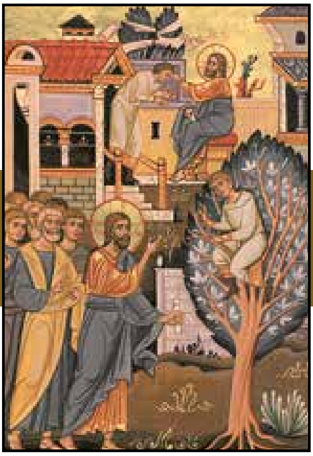

31

Editorjal

ta' Patri Twanny Chircop ofm

Franġiskani tal-Kustodja fis-Sirja

Matul dawn l-aħħar ħames snin ilna nassistu għall-konflitt imdemmi fis-Sirja, li żviluppa fi gwerra ċivili bejn il-qawwiet militari li jappoġġjaw lill-President Bashar al-Assad, il-qawwiet tal-hekk imsejjaħ Stat Islamiku, u l-qawwiet ta' diversi forzi ribelli fosthom il-Front al-Nusra, fidil għall-organizzazzjoni al-Qaeda. Dan il-konflitt hu gwerra dikjarata bejn il-maġġoranza Sunnita tas-Sirja u l-minoranza Alawita li tagħha hu membru l-President al-Assad. Fil-konflitt spiċċaw jiżfnu fin-nofs minoranzi oħrajn mhux Musulmani, l-aktar il-minoranza Kristjana li tagħmel 10% mill-popolazzjoni, kontra 74% Musulmani Sunniti.

Saru atroċitajiet terribbli li wasslu għall-agħar kriżi umanitarja wara dik tat-Tieni Gwerra Dinjija u tal-konflitt fil-Balkani. Aktar minn 250 elf Sirjan tilfu ħajjithom, u fuq 11-il miljun spiċċaw kellhom jaħarbu minn djarhom, b'1,067,785 rifuġjati fil-Libanu, 639,704 fil-Ġordanja, u 2,715,789 fit-Turkija, minn fejn diversi minnhom ħarbu lejn l-Ewropa fi kriżi umanitarja fil-Greċja u l-pajjiżi tal-Balkani, biex ifittxu kenn fil-Ġermanja (158,657 rifuġjati), Ingilterra (2,659 rifuġjati), Svezja (50,909 rifuġjati) u diversi pajjiżi oħrajn tal-Unjoni Ewropea.

Għalkemm fl-ewwel snin il-konflitt mess il-fazzjonijiet lokali li semmejna, malajr bdew jidħlu fil-kwestjoni l-qawwiet militari mondjali, l-aktar ir-Russja, li appoġġjat lill-

...editorjal

Franġiskani tal-Kustodja fis-Sirja

President Bashar al-Assad, u l-Istati Uniti tal-Amerika, Ingilterra, Franza u Turkija li appoġġjaw il-fazzjonijiet ribelli biex iġiegħlu lil Assad jirriżenja. Kollha jgħidu li qed jiġġieldu kontra l-Istat Islamiku fis-Sirja u l-Iraq, fiż-żoni li fih twaqqaf il-Kaliffat tat-terrur. Biex jiġġieldu kontra l-Istat Islamiku daħlu wkoll il-qawwiet Kurdi tal-Peshmerga, li huma fi gwerra kontra t-Turkija li tqishom bħala organizzazzjoni terroristika.

F'dan it-taħwid kollu baqgħu preżenti fis-Sirja l-Patrijiet Franġiskani tal-Kustodja tal-Art Imqaddsa. Il-Kustodja ilha preżenti fis-Sirja sa mill-bidunett tal-eżistenza tagħha. L-ewwel kunvent tal-Franġiskani tal-Art Imqaddsa f'Aleppo jmur lura għall-1238. F'Aleppo nsibu Franġiskani Maltin li kienu fis-servizz tal-Kustodja tal-Art Imqaddsa, fosthom Patri Rajmondu Borg, mill-Belt Valletta, li kien għal 32 sena missjunarju apostoliku fl-Orjent. Fl-1757 insibuh professur tal-Għarbi, superjur u kappillan f'Aleppo. Huwa miet ġewwa Nazaret fit-8 ta' April 1792.

Minn dak iż-żmien il-Franġiskani tal-Kustodja tal-Art Imqaddsa tferrxu f'diversi kunventi u parroċċi fis-Sirja, fosthom il-kunvent u parroċċa ta' San Franġisk f'Azizieh, Aleppo; il-Kulleġġ tat-Terra Santa f'Aleppo; il-kunvent u parroċċa ta' Bab Touma f'Damasku; il-kunvent u parroċċa ta' Sant'Antnin f'Salhieh, Damasku; il-Memorjal tal-Konverżjoni ta' San Pawl f'Tabbaleh, Damasku; il-kappella ta' Sant'Ananija f'Damasku; il-kunvent u parroċċa tal-Qalb ta' Ġesù fil-port ta' Latakiah; u l-kunventi fl-irħula Kristjani tal-wied tax-Xmara Oronte fi Knayeh (kunvent S. Ġużepp) u Yacoubieh (kunvent Immakulata Kunċizzjoni). Kunvent ieħor qrib ta' Ghassanieh u ċ-ċentru pastorali ta' Jisr al-Chaghour ġew meqrudin waqt il-konflitt u bħalissa huma abbandunati.

F'dawn il-postijiet il-Franġiskani baqgħu viċin l-insara u n-nies, anke Musulmani, li jfittxu l-għajnuna tagħhom u tal-Kustodja tal-Art Imqaddsa. F'Aleppo l-Franġiskani jgħixu f'sitwazzjoni diffiċli ħafna, fejn jonqos dawl, ilma, u anke ikel. Għalkemm fiż-żona tal-belt ta' Aleppo fejn hemm il-kunvent Franġiskan ma hemmx ribelli, imma xorta waħda jsiru attakki. Ġew milqutin kemm il-knisja parrokkjali ta' San Franġisk, kif ukoll il-Kulleġġ tat-Terra Santa u ċ-ċentru pastorali ta' El-Ram.

F'Damasku l-Franġiskani huma aktar iffortunati, billi hemmhekk għad hemm il-kontroll tal-gvern ċentrali fil-belt kapitali. Il-parroċċi ta' Bab Touma u Salhieh

għadhom jiffunzjonaw, kif ukoll għad hemm il-preżenza fil-Memorjal ta' San Pawl, għalkemm sfortunatament ma hemmx aktar pellegrini f'dan is-santwarju. Sa ftit snin ilu kienu ħafna dawk li kienu jżuru Damasku li tfakkar il-Konverżjoni ta' San Pawl, fosthom diversi gruppi Maltin immexxijin mill-Kummissarju tal-Art Imqaddsa.

L-istess jista' jingħad għall-parroċċa ta' Latakiah. Dan il-port Sirjan hu taħt il-kontroll tal-gvern u hemm bażi militari Russa li jiżguraw ċerta stabilità mill-qawwiet tar-ribelli li jaħdmu fil-muntanji bejn Latakiah u Aleppo. Fil-fatt, l-aktar patrijiet li jinsabu f'periklu huma żewġ patrijiet li jgħixu u jaħdmu fl-irħula Kristjani ta' Knayeh u Yacoubieh. Dawn huma żewġt irħula li huma totalment Kristjani, f'nofs żona Musulmana, imma huma taħt il-kontroll tar-ribelli tal-Front al-Nusra. Dawn ir-ribelli ħatfu lill-Franġiskan Patri Dhiya Aziz darbtejn, sakemm inħeles u irritorna lejn l-Art Imqaddsa. Iż-żewġ Franġiskani attwali, Patri Hanna Jallouf u Patri Luai Bsharat, jgħixu biss ftit kilometri bogħod minn xulxin, imma l-istess komunikazzjoni bejn Knayeh u Yacoubieh hi diffiċli minħabba "check-points" militari tar-ribelli. Imma huma baqgħu hemm jieħdu ħsieb il-ftit insara li fadal, l-aktar anzjani u morda li ma setgħux jaħarbu mill-gwerra. Il-kunvent ta' Yacoubieh ukoll intlaqat f'attakk, imma Patri Luai għadu jgħix fih. L-iskejjel Kristjani spiċċaw u issa tiġi mgħallma biss ir-reliġjon Musulmana u l-liġi Islamika, imma hemm permess li l-insara jitolbu fil-knisja, imma mingħajr immaġini sagri u f'ċerti ħinijiet biss.

Quddiem din is-sitwazzjoni ta' tweghir, il-Franġiskani tal-Art Imqaddsa baqgħu f'posthom fis-Sirja. Bil-kliem tal-Vigarju Apostoliku l-Franġiskan Monsinjur Georges Abu-Khazen, sakemm fis-Sirja jibqa' Kristjan wieħed preżenti l-Franġiskani mhux se jiċċaqalqu minn posthom. L-eroiżmu tal-Franġiskani deher f'mumenti ta' kriżi iebsa, u saħansitra l-ex-Kustodju Patri Pierbattista Pizzaballa u l-Kustodju attwali Patri Francesco Patton marru jżuru lil ħuthom Franġiskani fis-Sirja, b'riskju personali għal ħajjithom.

Minkejja li kulħadd jaf kemm il-kriżi Sirjana hi iebsa, ħtija tal-indifferenza tal-pajjiżi tal-oċċident u ħtija tal-politika ta' dominju tar-Russja u tat-Turkija, dak li jinteressa lill-Franġiskani tal-Kustodja tal-Art Imqaddsa hu li d-dinja tibqa' tisma' l-karba tat-tbatija tan-nies tas-Sirja, insara u mhumiex, li jsofru minn gwerra terribbli li donnha ma hemmx tmiemha. Monsinjur Abu-Khazen appella lill-pajjiżi fl-Ewropa li, jekk iridu jwaqqfu l-mewġ ta' immigrati u rifuġjati Sirjani li ħarbu bid-disperazzjoni minn pajjiżhom, l-unika triq hi li huma jinteressaw ruħhom biex iwaqqfu l-ġlied. Sa ma dan isir il-Franġiskani tal-Kustodja tal-Art Imqaddsa jibqgħu uħud mill-ftit sinjali ta' tama li għad fadal għall-popolazzjoni martorjata tas-Sirja.

Il-Bord Editorjali jawgura Milied Qaddis u s-Sena t-Tajba lill-qarrejja kollha